

Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер (Малюк Цахес) (виклад змісту)

Ернст Теодор Амадей Гофман

Розділ I.

Прямо посеред дороги лежала знесилена бідна селянка. Вона злилась на своє злиденне життя, на свою нещасливу долю, а найбільше на сина-виродка. Хоча це якраз не здавалось дивним, бо дитина мала вже два з половиною роки, але не вмiла ще ні ходити, ні розмовляти. Це був дійсно потворний малюк: голова у нього сидiла так глибоко в плечах, що здавалось, що у потвори немає шиї, на спині у малого був горб, а руки і ноги були надзвичайно тонесенькими. Знесилена жінка заснула, а малюк вибрався з короба і крутився біля своєї матері.

В той час дорогою йшла панна фон Рожа-Гожа, патронеса притулку. Їй стало шкода бідолашної жінки. Вона обняла хлопчика, розчесала йому волосся і скропила пахучою рідиною.

Прокинувшись, селянка відчула себе на диво бадьорою і сильною. Вона дуже здивувалась, побачивши свою дитину, адже хлопчик був гарно розчесаний і вмiв говорити і навіть бігати. По дорозі додому жінка проходила повз оселю пастора. Той якраз стояв на порозі будинку і, побачивши селянку з хлопчиком, почав хвалити її сина, який здавався йому милою і доброю дитиною, що цілком спантеличило бідну жінку. Пастор взяв малого на руки і, здавалось, не бачив, що потвора намагається вкусити його за носа. Він сказав жінці, що хоче залишити хлопця в себе і виховувати, як власного сина. Жінка пробувала говорити йому про потворність дитини, але пастор розгнівався, забрав дитину і грюкнув дверима перед селянкою.

Рада жінка поверталася додому без тягаря на серці і дивувалася, що це за дива відбуваються з її сином, чому пастор не бачить його потворності.

Звичайно, вся таємниця була в чарах патронеси. Це була незвичайна жінка. Розчесавши волосся малому виродку, вона зробила так, що він здавався людям милим і розумним хлопчиком. Серед людей ходили чутки, що патронеса — відьма, адже відколи вона тут з'явилась, завжди виглядала молодою і красивою, наче час не мав влади над її зовнішністю. Патронесою притулку її зробив князь, тому вигнати її не могли і мусили з цим змиритися. Та тільки у оточенні князя всі чудово знали, що панна фон Рожа-Гожа насправді є тою самою відомою на весь світ феєю Рожабельверде.

У мальовничій країні князя Деметрія поселилися волелюбні феї, яких привабив її теплий клімат і безтурботність жителів. Коли князь помер, країною почав правити його син Пафнутій. Він вирішив, що необхідно запровадити реформи. Андрес, перший міністр країни, порадив князеві розпочати освітню реформу. Але щоб вона діяла, потрібно було ще дещо зробити. Перш за все вигнати з країни "небезпечних" людей. На

думку міністра, небезпечними були феї, бо вони показували людям різні чудеса. Уряд вирішив виселити фей в їхню країну Джінністан. Та все ж вирішили залишити одну фею, щоб приносила користь країні. Фея Рожабельверде за декілька годин до запровадження реформи встигла випустити на волю своїх лебедів та приховати свої магичні троянди і різні коштовності.

Князь відправив Рожабельвердеу притулок благородних дівчат, і там вона взяла собі ім'я Рожа-Гожа-Зеленава.

Розділ II.

У своєму листі до приятеля всесвітньовідомий професор Птоломеус Філадельфус описує незвичайну дорожню пригоду, яка привела його до дивних, на його погляд, людей. Насправді великий учений, який знався на багатьох мудрих речах, не знав елементарного життя, тому звичайні студенти викликали у нього подив.

Птоломеус випадково опинився в селі Гох-Якобсгаймі недалеко від відомого Керепеського університету. Автор переносить читача на лекцію професора природничих наук Моша Терпіна і знайомить з юнаком "років двадцяти трьох чи чотирьох, із темних блискучих очей якого переконливими словами промовляє жвавий і ясний розум". Це студент Бальтазар, про якого піде мова далі. Він — син порядних і заможних батьків, розумний, красивий і чесний хлопець.

Всі пішли на фехтувальний майданчик, а Бальтазар вирішив прогулятися в саду. Його товариш Фабіан запропонував хлопцеві піти фехтувати разом з усіма, але почувши відмову, пішов разом з ним на прогулянку. Між ними розпочинається суперечка стосовно професора Моша Терпіна. Бальтазар говорить, що "його так звані досліді здаються огидним глумом з божественного єства... частенько брала охота потрошити всі його склянки, всі колби, все причандалля", проте хлопець все одно відвідує лекції, бо "якась невідома сила тягне кожного ранку до Терпінового дому". Фабіан відповідає, що ця сила ховається в очах Кандіди, дочки професора, в яку хлопець давно закоханий.

Раптово хлопці побачили, що якийсь кінь іде без вершника. Підійшовши ближче, вони зауважили, що хтось малесенький покотився до ніг коня. Це був огидний карлик. Бальтазар допоміг малюку сісти на коня і присоромив товариша за сміх над потворою. Фабіан відправився в місто, а Бальтазар зустрів професора з донькою, який запросив хлопця на чай і повідомив, що має приїхати якийсь розумний юнак.

Розділ III

Фабіан допитується перехожих про потворного карлика, але ніхто з людей його не бачив. Всі заявляють, що бачили тільки красивого хлопця на коні. Бальтазар з другом намагаються пояснити людям, що насправді це огидний малюк, але ніхто їх не розуміє.

Він розказує Фабіанові, що сьогодні ввечері побачить свою кохану. Кандіда дійсно гарна і приємна дівчина, з "променистими очима, що аж серце пронизували і пухкими рожевими губками". Струнка, висока, лагідна, весела, вміла грати на фортепіано і гарно танцювати. Не дивно, що Бальтазар був від неї в захваті.

Хлопець прибув до професорового дому. Мош Терпін відрекомендував гостям вже знайомого карлика, якого представив, як "обдарованого надзвичайними здібностями

юнака, якому не важко буде здобути прихильність і повагу", який буде студіювати право. Малюк не втримав рівновагу, впав і пронизливо закричав. На великий подив Бальтазара, саме його звинуватили в "нявчанні". Хлопець вирішив зачитати свої вірші, але похвала чомусь дісталася карлику. Навіть Фабіан не вірив своєму другові, а хвалив потвору. Розгублений юнак покидає дім професора.

Розділ IV

Бальтазар розуміє, що цю потвору зачарували, і вирішує зупинити карлика. Дорогою до Керепеса він зустрів синьйора Вінченцо Сбіоку, популярного скрипаля, який розповідає йому про свій концерт, на якому похвала і аплодисменти дісталися малій потворі. Глибоко ображений, він грозиться запхати виродка в контрабас.

Провівши Вінченцо, Бальтазар зустрічає свого приятеля референдарія Пульхера, який збирається накласти на себе руки. Він розповідає про іспит, на якому був присутній і цей малий виродок. Пульхер розповідає, що хоч він і давав правильні відповіді на всі запитання, але роботу дали огидному карликові, а самого хлопця звинуватили в непристойній поведінці. Бальтазар ділиться з товаришем своїми підозрами, і вони вирішують вивести карлика на чисту воду.

Друзі почули дивну музику. Лісом їхав незвично одягнений чоловік у блискучій кареті, яку везли єдинороги. І Бальтазар відразу ж зрозумів, що саме цей незнайомець врятує їх від малої потвори.

Розділ V

Міністр закордонних справ, при якому Циннобер заступив на посаду, був нащадком барона Протекстатуса фон Мондшайна. Називався він так, як і його предок, і мав добру освіту.

Барон запросив князя на сніданок, також він запросив і Циннобера. Князь дуже хвалив малюка за правильно заповнені папери, і коли підійшов юнак, сказавши, що це він насправді їх заповнював, правитель звинуватив того в брехні і накричав на нього. Він вирішив призначити карлика таємним радником.

Фабіан розповідає Бальтазарові, що Кандіда заручилась з Циннобером. Але хлопець не хвилюється, він розповідає другові про свої здогадки і про зустріч у лісі. Юнаки вирушають до будинку незнайомця, ним виявився доктор Альпанус. Чоловік проводить різні дослідження і вирішує, що карлик — звичайна людина, якій допомагають якісь таємні сили.

По дорозі Бальтазар зауважує дивний вигляд друга: його сюртук подовшав ззаду, проте рукави стали короткими. Він заскакує в будинок, і все стає нормальним.

В цю хвилину Бальтазара тягне в провулок Пульхер і розповідає, що той в розшуку, бо нібито вдерся в будинок професора і відлупцював карлика. Референдарій обіцяє хлопцеві допомогу і відправляє його в село, де перебуває вчений Птоломеус Філадельфус.

Розділ VI

Професор надзвичайно радіє, що його донька візьме шлюб з Циннобером. Він сподівається, що тепер теж побудує кар'єру.

Пульхер з Адріаном, тим самим хлопцем, який ледь не позбувся свого місця в міністерстві через карлика, слідкують за Циннобером. Вони бачать чудову жінку з крилами, яка розчісує волосся малюкові, і помічають червону смужку на голові потвори. Як тільки жінка полетіла, Пульхер і Адріан вистрибнули з кущів. Карлик, намагаючись втекти, впав. Ця пригода так його засмутила, що він захворів. Князь терміново покликав лікаря до свого улюбленця. Лікар ненавмисне торкається червоної смуги на голові в карлика, через що той навісніє і дає медику ляпаса. Він заявив, що цілком здоровий і негайно відправляється у міністерство.

Міністр просить Циннобера прочитати записку, але той тільки щось мимрить нерозбірливо, тому Претекстатус читає її сам. Князь в захваті призначає карлика міністром і нагороджує його орденом Зелено-плямистого Тигра, але ніяк не може повісити на нього орденську стрічку, заважає горб.

Збирається ціла рада. Всі вигадують, що ж робити зі стрічкою. Театральний кравець Кес придумує, що її можна прикріпити застібками. Міністр Циннобер отримує орден з двадцятьма діамантовими гудзиками.

Доктор Альпанус складає гороскоп для Бальтазара, заодно дізнається дещо і про Циннобера. До нього в гості завітала фея Рожа-Гожа. Жінка благає доктора помилувати її вихованця, але той показує їй гороскоп Бальтазара. Фея поступається.

Розділ VII

Бальтазар отримує листа від Пульхера, в якому той розказує, що їхні справи йдуть щораз гірше, що карлик став міністром і отримав орден, а професор дістав посаду. Також він радить краще ховатися, бо Циннобер не забув образи. Роздуми хлопця перериває поява Проспера Альпануса, який розповідає про свою зустріч з панною Рожею-Гожою. Він повідомляє про свій здогад, що сила малюка в його червоних волосках. Він радить вирвати їх і негайно спалити. Сам доктор вирушає в Індію, а свій маєток залишає Бальтазарові. Він дарує хлопцеві лорнет і черепахову табакерку, яка позбавить чар Фабіана.

Розділ VIII

З самого ранку Бальтазар пробрався до будинку Фабіана. Його друг лежав на ліжку, блідий і змарнілий. Фабіан повідомив про своє лихо: який сюртук би не купив, все одно рукави закороткі, але зате поли задовгі. Одні його вважають за сектанта, інші — за бунтівника. А сьогодні у нього зустріч з ректором і він не може з'явитися без костюма. Бальтазар дав йому табакерку. Відкривши її, хлопці побачили чудовий фрак. Фабіан одягнув його — чари зникли.

Через вікно вони побачили сумного Пульхера. Фабіан покликав його, а сам вирушив до ректора.

Пульхер розповів Бальтазарові про сьогоднішні заручини карлика з Кандідою. З цієї нагоди навіть князь прибуде. Коли молоді вже збиралися обмінятися обручками, до зали ввірвався Бальтазар з Пульхером і Фабіаном. Юнаки схопили карлика і висмикнули червоні волосини. Ніхто в залі не зрозумів куди дівся міністр Циннобер, народ почав сміятися з страшної потвори, яка звідкись тут взялася. Князь страшенно

розізлився на професора та забрав у нього посаду, бо на заручинах не було Ціннобера. Розлючений професор намагався викинути малу потвору з вікна. Карлик вирвався і під шалений регіт побіг геть.

Бальтазар все пояснив коханій. Кандіда зізналась, що теж кохає його. Вони повідомили батькові дівчини про свій намір одружитися. Професор погодився: "...Одружуйтесь, кохайтесь, голодуйте вкупі, бо я не дам Кандідіані гроша посагу".

Розділ IX

Цілу ніч карета міністра стояла біля дому професора. Візник не вірив, що Циннобер сам пішов додому. Врешті-решт, він не витримав і поїхав розпитати, чи міністр вдома. Йому повідомили, що він вже давно спить.

З самісінького ранку в домі міністра був страшний галас. Якась старенька селянка вимагала, щоб її впустили до малюка Цахеса, її любого сина. Люди думали, що жінка божевільна. Раптом народ побачив карлика у вікні, знову вибухнув регіт. Міністр погрожував поліцією, але регіт все дужчав. Люди побігли у будинок, та не змогли знайти Ціннобера. Коли натовп трохи вгамувався, камердинер зауважив, що з вази виглядають куці ніжки. Слуга витяг звідти мертвого міністра.

До кімнати увійшла Рожа-Гожа і Ліза, мати карлика. Мертвий Циннобер виглядав кращим, ніж при житті. Селянка думала, що після смерті сина будинок і все майно дістанеться їй, але ж ні. Почувши це, вона розридалась ще дужче, і фея вивела її з кімнати.

Ще трохи поплакавши, князь теж вийшов. Біля будинку він помітив матір карлика, яка тримала вінок золотої цибулі. Він покуштував трохи цибулі, яка йому дуже сподобалась. Тоді він наказав селянці постачати цей овоч його кухарям. Князь смакував солодку смачну цибулю і бачив свого померлого міністра, що шепотів: "Купуйте, їжте цю цибулю, князю, на благо державі!" Отак Рожа-Гожа допомогла бідній селянці вибитися зі злиднів.

Похорон карлика був дуже пишним: його поховали із почестями, бо всі пам'ятали про його видатні заслуги перед державою.

Розділ останній

Казку можна би було закінчити похороном карлика, але треба поставити крапку на радісній ноті.

Професор Мош Терпін прийшов до тями аж тоді, коли побачив через лорнет, ким насправді був міністр. Він дуже зрадів, як почув, що Проспер Альпанус дарує молодим свій будинок. Мош Терпін вирішив використати його лабораторію для проведення нових дослідів.

Весілля святкували на приміській віллі. Фея дала в подарунок нареченій чудове намисто, що захищало дівчину від роздратувань. Молодята виглядали надзвичайно щасливими. Проспер Альпанус вирушив до Індії.

Бальтазар, пам'ятаючи всі поради мудрого Проспера Альпануса, став чудовим поетом і щасливо жив разом із молодією дружиною.

Так що казка все ж закінчилася щасливо.

Висновок:

"Крихітка Цахес..." — повість видатного письменника Ернста Теодора Амадея Гофманна;

за жанром це фантастична повість-казка;

у творі казкові елементи тісно поєднані з реальністю;

головною проблемою твору є боротьба добра і зла;

письменник викриває головні людські вади і засуджує брехню і лицемірство, та, як і будь-яка інша казка, повість Гофмана закінчується щасливо.